

El cabal dialèctic de Bosch Martí (Girona, 1941) no afluixa mai, ni en els cara a cara ni en les seves pintures. Tampoc en l'elogi amical, ni quan esdevé cronista en diaris i publicacions diverses. Bosch Martí no deixa mai indiferent. En Bosch Martí s'ha guanyat la vida com a professor de dibuix, i és en aquesta disciplina, que no és més que la base de la pintura, on probablement l'artista apareix amb més prestància i elegància, on la immediatesa del gest, de la visió, troba millor destí. Ell i la seva obra —sigui la plàstica o la publicada, per centenars, a les pàgines del *Diari de Girona*— han estat vetllant-nos des de l'humanisme.

Bosch Martí, entre l'humanisme i els oprimits

SEBASTIÀ GODAY > TEXT

CLAUDI VALENTÍ > FOTOS

S/t, 2016, oli sobre fusta, 130 x 260 cm

Mar Egeu, 2015,
oli sobre fusta, 50 x 70 cm.

Ens hem citat a primera hora del matí, al Cul de la Lleona, a tocar del seu antre aparentment cavernós del carrer dels Calderers, on Lluís Bosch Martí manté una relació orgànica amb la seva ben assortida biblioteca, amb el seu magatzem d'obra i amb els seus pinzells en un *totum revolutum* on es genera i s'alimenta el seu personatge. Pel carrer, la seva figura humana recorda un húsar enfosquit, però, al seu estudi del carrer dels Calderers, el polifacètic artista s'acomoda en un vell sofà i em desgrana atropelladament una mínima part dels protagonistes que l'han marcat en la ja dilatada carrera d'artista i home d'acció política: Erasme de Rotterdam, Spinoza, Heràclit, Marx, Zweig, Benjamin, entre molts d'altres que vertebran i cusen el seu discurs que, potser, haurem de convenir que

> *Pel carrer, la seva figura humana recorda un húsar enfosquit*

cimenta el seu humanisme particular. Potser val la pena deixar-ho aclarit des del primer moment: en Lluís Bosch Martí no és el darrer comunista, com sovint ens ha semblat a molts. Tampoc no ha viscut exclusivament per als partits, com el PSAN i d'altres que l'han cobejat. No: el seu pensament és el que, partint de la lectura dels clàssics, de l'humanisme acadèmic i filosòfic, s'entronca amb el paradigma que situa

l'home al centre del món. D'aquestes premisses es desprèn que l'humanisme li permet moure's amb més lleugeresa i sense les lligadures que les disciplines de partit invoquen.

En aquests genèrics humanismes s'esgranen noms propis, sovint bons amics, que li han marcat territoris. Probablement el més influent, després del seu mestre Isidre Vicens o de l'Enric Marquès del París del PC, hagi estat l'ínclit Damià Escuder, que a la Girona dels setanta va provocar amb la seva personalitat desbordant i amb altres ajudes exteriors un vertader terratrèmol en la cosmogonia d'en Bosch Martí. El retrat homenatge a Damià Escuder (1934-2011) pretén immortalitzar artísticament el personatge en pintura a l'oli. És un potent retrat perfilat des dels angles per les banderes que li importaven, i envoltat, també, per tota mena de símbols i estels de cinc pun-

Collage, 2015-2016,
oli i encolatge sobre fusta, 100 x 80 cm.

tes i d'una lluna que marca el punt de vista de la nocturnitat, probablement immersos en una visió lliure guiada per l'LSD, tan revolucionari com fatídic en aquells anys setanta. Tota una declaració de principis.

Bosch Martí, amb tot, i com a bon humanista, ha volgut fer arribar el seu art i tot allò que dispensi un raig d'humanitat i veritat fent ús d'obres —collages— que des d'aquells anys grisos del franquisme va encolar pacientment i justicier juntament amb un altre dels seus amics indispensables: en Bep Marquès (1943-2013). Amb ell va poder construir tot un llenguatge des del grup «Praxis», que tenia el retall de premsa i les revistes il·lustrades com a material punyent i real des d'on colpejar les consciències dels poderosos i, complementàriament, les dels poble ras i viceversa. «Praxis», que va viure entre 1975 i 1990, va ser objecte d'una important

> El seu pensament és el que, partint de la lectura dels clàssics, de l'humanisme acadèmic i filosòfic, s'entronca amb el paradigma que situa l'home al centre del món

retrospectiva que es va subtítular molt adequadament «Una guerrilla comunicativa». És inevitable que, projectat des

d'aquesta faceta, Bosch Martí encara avui dia en sigui un virtuosos incendiari. També van reeixir en altres moviments com el de l'«Estampa Popular» en les accions de l'Assemblea Democràtica d'Artistes de mitjan anys setanta.

En veure les obres al seu catau del carrer de Calderers o en l'exposició de La Carbonera, a Girona, o la mostra antològica de dibuixos que Eudald Camps va seleccionar-li a Les Bernardes de Salt, hom s'adona que, darrere d'aquest aparador de lluitador des del seu humanisme, també ha fet olis que s'ajusten a la temàtica «Girona», talment com van fer el mestre Vicens o els seus amics de generació Josep Perpiñà i Enric Marquès: unes girones amables, ben construïdes, geometritzants, d'edificis de colors terrosos i grisos del Barri Vell de Girona i cels encesos que s'allunyen dels festivals comunicatius d'altres pals temàtics tocats.

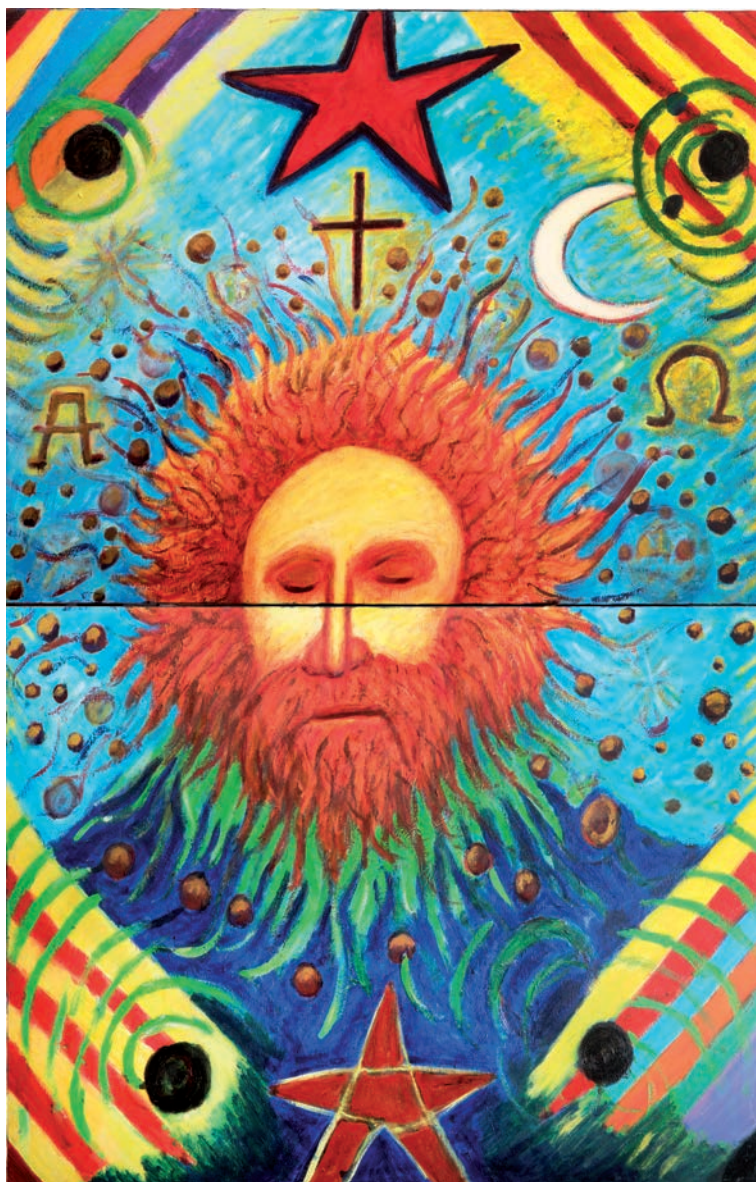
Girona, circa 2000,
oli sobre fusta, 80 x 60 cm.

Hi ha un altre capítol en l'obra de l'artista que ha puntejat la seva carrera: el muralisme, a la manera dels mexicans o dels pintors de la Rússia de després de la Revolució del 1917. Potser el més cridaner va ser *El Crist de Palau-sator*, una peça de 1968 que les forces integristes van destruir l'any 1969. El mural representava un crist a la creu, en un estil volgutament naïf, en què, com en les pintures medievals, es volia explicar als visitants la visió del cristianisme més de base, més deslligat de teologies, força més humanista que academicista.

> *Dels seus murals, El Crist de Palau-sator, de 1968, va ser destruït per les forces integristes un any més tard*

Una peça que, tot i no existir ja, es pot consultar en un text de Josep Moncunill intitulat «Un crit a Palau-Sator», i que reforça la idea que el cristianisme de Bosch Martí necessitava l'humanisme de Joan XXIII i els fonaments primigenis del Concili Vaticà II.

I mentre el temps s'escola al refugi, «psantuari», taller, intento relligar tot allò que és pal de paller en la vida d'en Bosch Martí i deixar de banda aquelles coses anecdòtiques, sovint d'ordre local, que ressegueixen certs personatges públics o públics actuals, i recordem altres

*Homenatge a Damià Escuder, 2011-15,
oli sobre fusta, 150 x 100 cm.*

temps en què en Bosch m'anomenava comissari polític i em feia ballar el cap; o recordem personatges estimats que ens han deixat: l'Enric Marquès o el Dr. Pascual de Llagostera, o els amics amb qui dina i conversa regularment; o em parla de la seva passió per la pintura exemplar de Rembrandt, Goya o del contemporani Anselm Kiefer; o de la influència de la gran novel·la decimonònica francesa, menys de Flaubert; també se li escola alguna lleugera referència a algun flirt del passat, o dels viatges que ha fet, o de la generosa amistat amb en Casellas, que li

*> El retrat
homenatge a
Damià Escuder
(1934-2011) pretén
immortalitzar
artísticament el
personatge*

serveix per endegar noves accions dirigides a comunitats necessitades de recursos. I cal dir-ho: Bosch Martí ens és un corcò a l'ànima.

Sebastià Goday Cuixart.

Per saber-ne més:

<https://goo.gl/hkpr7F>

<http://goo.gl/nSRZ5u>

<http://goo.gl/b7cgvP>